

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Punctum Difficultatis 3. Notantur quædam de hac qualitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

DECIMA Experientia, Rotæ cum libratione, exiguo etiam corpori inclusa, uno etiam digito, citissime gyantur, quod in aerem referri non potest.

RESPONDETUR. Neque etiam referri posse in virtutem impressam, quantilla enim illa, à digito imprimi posset: referendum ergo hoc est, in ipsam libram & structuram.

UNDECIMA Experientia est. Moveatur aqua in phiala, desinat movere movens, reponatur phiala in plano, adhuc movebitur, cujus motus causa referri non potest in ipsum aerem: quia hic modicus est.

RESPONDETUR. Primum motum causarum fuisse ab ipsomet movente, postea alia partes, movent alias partes, sicut ipsum primum movens inceperat, qui motus juvatur ab aere intercepto, qui quamvis modicus sit, adjutus tamen aliis partibus, alias moventibus, motum illum ciere potest.

Hæ, ut vides, experientia, rem quidem probabilem reddunt, sed non ita, ut quiescat intellectus.

RATIO. Pro conclusione adferri potest. Impossibile est transire, à non esse projicientis, ad esse projicientis, sine sufficiente mutatione, quæ alia non erit sufficiens, nisi ipsa qualitas impressa. Si enim esset aliquid quod salvaret, esset ipsemet motus: de hoc ipso quaeritur, te jam aliquantulum à movente distante, quomodo ille motus causari possit, quomodo ipse aer moveri? &c. Et sicut non sufficit dicere, calefactionem fieri ab igne, nisi ponatur intermedius calor, ita & ad motum poni debet intermedia qualitas impressa.

OBJICITUR primum auctoritas Arist. ex 4. Phys. tex. 68. & ex 3. Coeli textu 28.

RESPONDETUR. Illis locis Arist.: partialem virtutem motionis projectorum, referre in medium. Nam. lib. de Cælo tex. 28. dicit Philosoph. projecto imprimi potentiam, & 8. Phys. tex. 92. contra Platonem, qui motum hunc, in aerem referebat, innuit de hac qualitate hic in Comment: S. Thom: stat etiam pro hac qualitate Q. 2. de potentia ar. 6.

OBJICITUR secundò. Motus tractionis, non fit per qualitatem superadditam. Ergo nec motus projectionis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia tractio est tam diu, quam diu trahens, trahit actu, non ergo debet aliqua illi tribui instrumentaria virtus, quæ agat: cum autem fiat projectio, cessante ab actu projectionis, projiciente, hinc danda est illi virtus instrumentaria.

OBJICITUR tertio. Non esse explicabilem hanc virtutem, adeoque non admittendam.

RESPONDETUR. Multa admitti, ad quæ ratio cogit, quamvis nos eorum peptissima cognitio lateat, ut huic objectioni satisfiat. Sit

Notantur quedam de hac qualitate.

NOTO primò. Quod impulsus, necessario quidem, sed impedibiliter producat motum, ad eum modum, quo gravitas, necessario quidem, sed tamen impedibiliter, causat motum deorsum, unde experimur, si rota sistatur brevissime, lenissime & postea dimittatur, rotabitur.

NOTO secundò: Qualitatem hanc esse ex genere suo accidens, potest enim adesse & abesse, habereque se per modum potentia, sed extrinsece superaddita, principiat enim motum, & non est ratio formalis motus, eritque eadem specie si vè in hanc, si vè in illam partem producat motum, nata enim est principiare motum, modò sit indubitus mobili, & sicut idem per adversarios, specie aer, principiat tam diversos motus, ita eadem specie qualitas, principiat eosdem, ita ut eadem qualitas, quæ servit ad motum sursum, potuerit servire ad motum deorsum. Est tamen ista virtus, distincta specie, à potentiis naturalibus, quia non est determinata ad eundem motum, sicut gravitas, semper est determinata ad motum deorsum. Puto tamen illam produci successive, ut sonum, qui quamvis non habeat contrarium, successive tamen producit, quia produci instantaneè, est produci perfecto modo, qui modus rebus materialibus non debet tribui, nisi Experientia, vel Ratio doceat.

NOTO tertio. Causam subjectivam istius qualitatis, esse mobile, & quamvis ista virtus materialis sit, permeare totum subiectum potest, ad eum modum, quo lux, corpus diaphanum, virtus magnetica ferrum. Cæterum si partes aliquæ, magis sint capaces qualitatis illius, fieri potest, ut illis magis imprimatur, ut sic solidis calamipartibus, magis imprimatur hæc virtus, unde etiam, in motu obvertuntur, ut solidis partibus prius eant.

NOTO quarto, Quare motus projectorum in medio, sit velocior, quam in principio: & fine, cum tamen motus naturalis, sit in fine velocior. Tota res ad experientias est devoluta. Arriaga censet gravia & levia, cæteris partibus, æquè citò moveri: idque sibi probatum esse: Non defunt impressi, qui oppositum sibi probatum afferunt, licet id non possit discerni in parvis distantis, quidquid de experientia; illud quod addit Arriaga, scilicet ab altiori motum, falsum esse, quod majorem imprimat impetum, eò, quod lapis de propinquo motus, magis lædat, quam pila de longinquo, id in quâ nihil probat, nam ista sunt accipienda cæteris paribus, si scilicet æqualem gravitatem habeant, & sic idem lapis, ex altiori loco descendens, magis læderet, quam de propinquo.

Circa

Circa theſim propoſitam ſit hæc interim ratio: Quia in motu naturali, eadem virtus manet, invariata à principio, quæ in fine, jam ergo ex parte virtutis, nulla eſt diminutio, ex altera parte, minus habet de reſiſtentia aeris, & plus à tergo propellentis aeris; & licet aer, ſit in loco ſuo naturali, nihilominus propter turbationem in illo factam, & periculum vacui, & quia, una pars protrudit aliam, ideò magis cietur ille motus. Jam autem, quia in motu projectorum ab initio, non eſt factus tantus aeris impuſus, qui ſit, dum una pars aeris, aliam propellit, ideò ab initio, non eſt tanta velocitas motus. In fine etiam, projecta non ita citò moventur, quia virtus, & qualitas illa impreſſa, in fine enervata ſupponitur, & variata. In medio autem, cum adhuc vigeat, & ſufficientem ab aere habeat impuſum, ideò in medio velociſſimus eſt.

Dici etiam fortaliſſi poſſet. Omnem motum, cæteris paribus, motu ipſo facilitari, quia ipſe proceſſus, motivam juvat. Sic v. g. equi ad agonem currentes, ſub initium, non ita citò currunt, atq; in proceſſu ulteriori: Pondus etiam difficilius trahitur ab initio, quàm ſemel motum, unde etiam ad multiplicationem, ut ita dicam, ejusdem motus, faciendam, inventæ ſunt rotæ, quæ quò plures ſunt, plurificamur, magis eundem facilitant: hinc & celeritas illa, ſequitur naturam illorum motuum, unde magis in medio, multiplicatis ſcilicet jam motibus, quàm ſub initium movet; ſed quia hæc virtus langueſcit ſub finem, hinc ſub finem, non eſt ita velocis. In motu autem naturali, quia manet idem principium invariatum, motu facto, qui ſub finem plurificatus eſt, juvatur ad celeritatem, non quòd illa non exiſtentia motuum inſuatur in celeritatem, tanquam aliquod principium, ſed reddit potentiam habiliorem, ad ſe exercendum, non quidem per aliquam qualitatem relictam, & habentem ſe, per modum habitus, hic enim, talibus principiis non conceditur, ſed per modum diſpoſitionis cujuſdam, & prærequiſiti, præſuppoſitiq; hoc ipſum à poſteriori, ipſa experientiâ monſtrante.

Noto quintò. Quæ ſit cauſa corruptionis impuſus.

Reſpondet Vaſquez, & cauſam illam refert, in productionem impuſus contrarii, & ita, cum ſurſum attollitur lapis, producit in ſe impuſum, deorſum, cui doctrinæ adjungit aliud, quòd terra ſit in æquilibrio, ſitq; ut ad omnem impuſum, contremiſcat & moveatur, ad eum modum, quo in æqua balance, quæ quidquid uni parti addideris, jam facit illam attolli, & aliam deprimi.

Multis, impugnant hoc adjunctū Recentiores, quamvis illud placeat multis Mathematicis. Cæterum, quòd terra ad additum uni parti pondus, non magis pro hac parte inclinet, Ratio eſt. Quia inclinaret ultra centrum, & quia pro-

ceſſus ultra centrum, eſt aſcenſus, aſcenſum illud, nullum ſuperadditum pondus cauſare pot-eſt. Aliud eſt, de balance, quia ſi uni parti, aliquid addideris, pars depreſſa eſt talis, ut illi ſit connaturale deſcendere deorſum, eò quòd non ſit in centro. Quòd autem corruptionem impuſus, refert Vaſq; in productionem impuſus contrarii, id univerſaliter, non convincit, poteſt enim eſſe impuſus gravis deorſum, qui elangueſcat, & tamen non producat in ſe, impuſum contrarium, cum ſecundum conditionem illius, ſit, trudere deorſum. *Hinc aliter*

Reſpondetur. Interdum qualitatem impreſſam corrumpi, ſolà obſiſtentia oppoſiti, ut dum rem projectam manu fortiter arripimus ne procedat, aut dum obſectus paries, reſiſtentiam facit, aut dum medium enervat virtutem illam. Interdum corrumpi poteſt, per gravitatem naturalem, incipientem ſuperare vires qualitatis impreſſæ. Denique corrumpi poteſt, quòd de ſe ſit talis qualitas, quæ tantum, vel tantum, petat durare, Deusq; illam, ſecundum hanc nonniſi ejus conditionem, gradualemq; intentionem tenetur conſervare, hocq; contingit, dum v. g. per rectam tabulam, procedens globus deſinit moveri. Illuſtrari hoc ſolet inſtantiâ de ſono, qui, licet, non habeat contrarium, ſuapte naturâ deſinit: Et ita v. g. dum lapis ſurſum aſcendit, ſi impediatur Deus illius gravitatem deorſum depoſcentem, adhuc illa qualitas corrumpetur, non ob gravitatem, hæc enim ſupponitur impedita, ſuapte ergò ſponte deſinet.

Dices primò ex Ovied: Quòd gravitas naturalis, nullo modo, ſit cauſa corruptiva illius qualitatis: quia gravitas in corpore conducet, ut in illo producat impuſus. Ergo non poteſt corrumpere illum, quia nulla forma, conducere poteſt, ad id, cujus eſt cauſa corruptiva.

Reſpondetur. Hanc rationem multum probare, probaret enim gravitatem non conducere ad motum ſurſum, quia interdum contrariatur motui; ſi enim ſit magnus lapis, projici non poteſt, & tamen experientiâ conſtat, lapidem mediocriter gravitatem, aliùs projici, quàm plumam. Directè autem, dici poteſt, quòd ea, quæ ſe paſſivè ad aliquid habent, per modum diſpoſitionis, nunc verò, per modum cauſæ, poſſint diverſis effectibus ſervire, licet cauſa, in quantum aliquid per ſe cauſat, oppoſitum cauſare non poſſit: & ita motum ſurſum non cauſat per ſe gravitas, ſed per ſe, tantum motum deorſum, per accidens autem, diſponere conducereq; poteſt, ad motum ſurſum, & ita v. g. frigus per ſe nonniſi frigefacit, & tamen per antiperiſtaſim, conducit ad calefaciendum. Quare autem, cauſa non poſſit producere, contrarios effectus per ſe, hoc experientiâ probat, depoſcit naturæ ordo, & determinatio motus naturalis, qui ſemper eſt ad unum.

Dices ſecundò ex eodem: Nunquam gra-
+ ff 4
dus

344
 dus, etiam remissus frigoris, potest conducere positivè, ut introducatur, gradus valdè remissus caloris: quia scilicet frigus, non potest esse principium duorum oppositorum, ergo neque illa gravitas potest deservire, tam ad receptionem qualitatis impressæ, quam ad corruptionem ejusdem.

RESPONDETUR. Etiam gradus unus remissus frigoris, conducit in Antiperistasi, cum aliis, ad intensionem caloris, totumque frigus, idque ideò; quia hoc facit per accidens, nec per se producit calorem. ita etiam, & gravitas illa per se non producit motum sursum.

DICES tertio. Si gravitas esset contraria illi qualitati, diminueret de illa, cum primum imprimatur.

RESPONDETUR. Gravitationem, cum non sit qualitas per se activa, & principiativa, præterquam motus deorsum, & eorum, quæ illi debentur, non potest se expedire ad diminuendam qualitatem impressam, si valdè intensâ imprimatur, secus si debilis, & illius non superativa.

DIFFICULTAS III.

De motu reflexo.

NON solum motum violentum, qui causatur à qualitate impressa, sed etiam motum naturalem, reflectit interdum corpus obfistens, unde reflexio utriusque huic motui communis est, licet reflexio ipsa non perficiatur motu, qui non habeat aliquid mistum de violento, non semper tamen est absolute violentus; quia si tabulatum superius, obfistat motui lapidis, sursum projecti, non erit decidenti deorsum lapidi, motus violentus simpliciter, licet admistum habeat sub initium, aliquid saltem violentiæ. Porro de reflexione, in hoc difficultas est: Motus reflexus à quoniam causetur, an à corpore reflectente, an ab illo, qui primò projicit corpus, postea reflexum?

DICENDUM est: *Motum resiliencie quemcumque causari à corpore reflectente, licet pro conditione requiratur interdum motum projicientis*, dixi interdum, quia si pila aliqua, ponatur supra filam, quæ proprio pondere prærumpere possit, illa pila resiliet à pavimento, tamen illic nullum reperietur projiciens.

PROBAT primò Ovied: Quod motus resiliencie, non causetur à projiciente; consequenter quod à corpore reflectente. Impulsus projicientis nullam habet virtutem, ad movendum projectum, in partem oppositam, quod probat: quia si hanc virtutem haberet, etiam causaretur resiliencia, quando impediretur corpore molli, quod est contra experientiam.

RESPONDERI posset, quod projiciens, habeat hanc vim, non quomodo cumque acceptus, sed ha-

bens circumstantiam corporis obfistentis; & sic ut potentia motiva, habet vim producendi motus localis, quantumvis sine loco, illum exercere non possit, sic projiciens, quamvis habeat vim causandi motum resiliencie, tamen nisi habeat corpus, ad quod allidat, facere id non poterit: projiciens item vitrum, habet vim concutiendi illud, quamvis projiciens in plumas, concutere non possit.

PROBAT secundò alii. Manente eodem principio, adhuc secundum diversitatem corporis obfistentis, magis vel minus, fiet resiliencia, nullaque erit, si nullum sit corpus obfistens, ergo id referri debet in ipsum obfistens.

RESPONDETUR hoc argumento, id solum evinci; quod independentè, à circumstantia corporis obfistentis, non possit uti, illa suâ virtute, projiciens. *Antequam probetur Conclusio,*

SUPPONO. Quod corpus reflexum ab eo, quod est causa motus reflexi, (quæcumque tandem illa causa statuatur) debeat accipere virtutem aliquam, ut resiliat, quam tamen virtutem, antea non habuerit.

RATIO: Tum quia, si projectio imprimat virtutem, cur non imprimeret resiliencia? & quidem virtutem permanentem, quia sicut remotum à projiciente corpus adhuc movetur, ita resiliens, adhuc movetur. Tum quia, quando vehemens ventus, rapit aliquid, una secum illud deportando, ita ut moveatur ad motum ipsum, met, tempestuosi venti; nulla tunc datur virtus impressa: cum sit conjunctum semper principium motivum, moto; & tamen illud ipsum, impactum corpori obfistenti, resiliet; Ergo, debet habere novam virtutem motivam. Tum quia, non raro corpus resiliens, longius procedit, quam processisset, si motu directo perrexisset, ergo apparet, imprimi novam virtutem. *Hoc supposito*

PROBATUR tertio conclusio. Illud est causa motus resiliencie, quod est causa virtutis illius noviter impressæ; sed causa virtutis noviter impressæ, est ipsum corpus obfistens. Ergo. Major probatur istis, quæ adlata in supposito. Minor autem probatur: quia primò projiciens, nihil tunc agit, potestque jam non existere.

CONFIRMATUR hoc ipsum. Quia si resiliencia proveniret à projiciente, tunc allisa ad plumas pila, resiliere deberet, nam ex una parte, non potest ulterius procedere, sicut non posset ulterius procedere, allisa lapidi, & ex altera parte, impulsus, per adversarios est causa motus reflexi; quæ adhuc causa manet, poteritque pilam longius promovere, ergo si non promovet, deest aliqua causa, nempe additio novæ virtutis, à reflectente.

Quod autem, pro conditione respiciat ipsum projiciens.

RATIO, quia nisi accedat, motus projectionis,